

Nový druh mrcinára (Coleoptera: Histeridae) pre územie Slovenska

A new clown beetle species (Coleoptera: Histeridae) for the territory of Slovakia

Tomáš LACKNER

The Hokkaido University Museum, N10 W8 Sapporo, 060-0810 Japan;
e-mail: saprinus@yahoo.com

Faunistics, Coleoptera, Histeridae, Central Europe, Slovakia, key

Abstract. *Hypocaccus speculum speculum* (Schmidt, 1884) is reported from Slovakia for the first time. A key to the Central-European species of the genus *Hypocaccus* Thomson, 1857 is provided.

Druh *Hypocaccus speculum* (Schmidt, 1884) sa v nominotypickom poddruhu vzácnne vyskytuje na brehoch čistých vodných tokov južného Francúzska, Bulharska, Grécka, Ukrajiny, južného Ruska a Kazachstanu (Mazur 1997). V tomto článku ho prvý raz uvádzam aj pre faunu Slovenskej republiky.

Pri mojom poslednom stretnutí s pánom Aldom Olexom pred vyše desiatimi rokmi mi pán Olexa ústne potvrdil, že druh *Hypocaccus speculum* sa našiel aj na Slovensku. Vtedy som ešte netušil, že jedného dňa sa stanem majiteľom jeho zbierky chrobákov čeľade Histeridae. V nej je dokladový exemplár *H. speculum* uložený. Želaním pána Olexu zrejme bolo nový údaj publikovať a ja som rád, že tak môžem v súčasnosti urobiť. Z lokálneho a determinatívneho štítka vyplývajú nasledujúce údaje o náleze: Slovakia or., Malé Trakany, 23.VI.1988, 1 ♂, Petr Čechovský lgt., A. Olexa det. (samčie kopulačné orgány sú nalepené na štítiku pod chrobákom), T. Lackner revid., coll. T. Lackner (ex coll. A. Olexa). Tento druh sa odlišuje od príbuzných stredoeurópskych druhov podľa znakov opísaných v nasledujúcom kľúči.

Kľúč stredoeurópskych druhov rodu *Hypocaccus* C. G. Thomson, 1867

Rod *Hypocaccus* sa od iných rodov podčeľade Saprininae odlišuje hlavne nasledovnou kombináciou znakov: má silne ryhované, prípadne hrubo vrásčité čelo (niekedy je prítomná iba jedna či dve hlboké ryhy), má holé epipleury štítu a hrubo bodkované okraje a predné uhly štítu. Túto kombináciu znakov nenachádzame u žiadneho iného rodu podčeľade Saprininae, ktoré sa vyskytujú v strednej Európe.

Jediný, v rámci strednej Európy, blízko príbuzný je rod *Exaesiopus* Reichardt, 1926. Ten síce má na štíte silne zhrubnuté multiplikované ryhy a husto bodkované predné uhly štítu, no epipleury štítu sú u rodu *Exaesiopus* ochlpené; kým rod *Hypocaccus* ich má holé.

Kľúč je prevzatý z knihy Kryzhanovskiy & Reichardt (1976) a následne upravený autorom pre stredoeurópske podmienky.

- 1 (6) Bodkovanie kroviek veľmi husté a silné, na krovkách je viditeľne holé miesto, tzv. „zrkadlo“, ohraničené štvrtou dorzálnou a suturálnou ryhou kroviek. Dorzálne ryhy kroviek 2 a 3 zvyčajne nie sú zreteľné.
- 2 (5) Prvá dorzálna ryha kroviek (často môže byť na hrubo bodkovanom podklade nejasná) je predĺžená takmer do ich apikálnej časti a v zadnej časti je zahnutá smerom dovnútra. „Zrkadlá“ na krovkách sú vždy z prednej

i zadnej časti ohraničené štvrtou dorzálnou a suturálnou ryhou, a nie sú medzi sebou predelené pruhom bodkovania.

- 3 (4) Tmavomodro-čierny. Uprostred štítu je zreteľne ohraničené holé miesto bez bodkovania. Dĺžka tela 2,7-3,8 mm. *H. rugiceps* (Duftschmid, 1884)
- 4 (3) Svetlo-bronzový s medeným prelivom. Holé miesto uprostred štítu je nevelké; vyznačené veľmi nezreteľne, pokryté riedkym bodkovaním, ktoré často rozdeľuje toto holé miesto na viacero menších častí. Dĺžka tela 2,5-3,2 mm. *Hypocaccus speculum speculum* (Schmidt, 1884)
- 5 (2) Prvá dorzálna ryha kroviek je rovnakej dĺžky ako ostatné. „Zrkadlá“ na krovkách sú maličké, okrúhle; od švu kroviek sú mierne vzdialené a rozdelené medzi sebou pruhom bodkovania. Bronzový až čierny. Dĺžka tela 3,0-3,7 mm. *Hypocaccus specularis* (Marseul, 1855)
- 6 (1) Bodkovanie kroviek nie je husté; „zrkadlá“ sa nedajú jasne ohraničiť. Dorzálné ryhy na krovkách sú vždy zreteľné.
- 7 (8) Prvá dorzálna ryha na krovkách je dlhšia ako ostatné, a v apikálnej časti je zahnutá dovnútra. Predná holiť s tromi veľkými, širokými distálnymi zubami trojuholníkovitého tvaru a s dvoma maličkými proximálnymi zubkami. Čierne-zelený. Dĺžka tela 2,2-3,0 mm. *Hypocaccus metallicus* (Herbst, 1792)
- 8 (7) Dorzálné ryhy na krovkách sú rovnakej dĺžky, veľmi zriedka môže prvá dorzálna ryha na krovkách dochádzať až do ich apikálnej časti, no v takom prípade je na prednej holiť 6 postupne sa zmenšujúcich zubkov.
- 9 (10) Stehná a holene zadných nôh nie sú zhrubnuté. Spodok tela holý, výnimočne pokrytý drobnými takmer neviditeľnými chlpkami. Čierne-zelený, modro-zelený, výnimočne čierny so slabým kovovým leskom. Dĺžka tela 2,1-3,5 mm. *Hypocaccus rugifrons rugifrons* (Paykull, 1798)
- 10 (9) Stehná a holene zadných nôh sú mierne zhrubnuté. Spodná časť tela (s výnimkou epipleur štítu) je pokrytá krátkymi, jasne viditeľnými žltými štetinkami; predná holiť s 5-6 širokými tupými distálnymi zubami, z ktorých sú prvé tri väčšie ako ostatné. Čierny, občas s bronzovým leskom; krovky väčšinou hnedé. Dĺžka tela 2,5-3,2 mm. *Hypocaccus crassipes* (Erichson, 1834)

LITERATÚRA

- KRYZHANOVSKIY O. L. & REICHARDT A. N. 1976: Zhuki nadsemeystva Histeroidea (Semeystva Sphaeritidae, Histeridae, Syntelidae). [Beetles of the Superfamily Histeroidea (families Sphaeritidae, Histeridae, Syntelidae)]. Fauna SSSR (N. S.). Tom V, vyp. 4. Nauka, Leningrad. 434 pp (in Russian).
- MAZUR S. 1997: A World catalogue of the Histeridae (Coleoptera: Histeroidea). Genus (Wroclaw), Suppl.: 1-373.